וכל כך למה "לפי שאין עונין אמן במקדש

תנו רבנן מנין שאין עונין אמן במקדש שנא'

יקומו וברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד

העולם ומנין שעל כל ברכה וברכה תהלה

שנאמר ס [יויברכו שם כבודך] ומרומם על

כָל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן

לו תהלה: **כותני'** ברכות כהן גדול כיצף

מאחזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לו

לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן

והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג עומד ומקבל

וקורא ²אחרי מות ³ואך בעשור וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר יתר ממה

שקריתי לפניכם כתוב כאן יובעשור

שבחומש הפקודים קורא על פה ומברך

עליה שמנה ברכות על התורה ועל

העבודה ועל ההודייה ועל מחילת העון ועל

המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל ירושלים יוחשאר תפלה: גבו' ישמעת

מינה חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר

אביי כולה משום כבודו דכ"ג הוא: וכ"ג

עומד ומקבל וקורא וכו': עומד מכלל דיושב

הוא והאמר מר יָּאין ישיבה בעזרה אלא

למלכי בית דוד בלבד שנאמר זויבא המלך

דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי וגו'

כדאמר רב חסדא בעזרת נשים יהכא נמי

בעזרת נשים או מיתיבי והיכן קורין בו "בעזרה

רבי אליעזר בן יעקב אומר בהר הבית שנא'

ל) תענית מו: ברכות סג.,
 כ) רש"ל, ג) יומל סח:,
 כ"ל ועל שלר, כ") [יומל

סט. לקמן מא: ב"ב קיט:],

ו) [סנהדרין קא: ע"ש תמיד

כו. ע"ש קדושין עח: יומא

ביומא סט: ע"ש חוספתא

פ"ון, ק) ולהמו מא.ן,

ט [תהיליסג], י) [פ״וה״ו], כ) [לקמן מא.], ל) [דף מא.],

מ) ופ"דו. ג) ס"ל אינו.

לשרת. כנ"ל רש"א.

תורה אור השלם

ו. וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ

וקדמיאל בני חשבניה

פַתַּחְיָה קּנִיה שְׁבַנְיָה שַׁרַבְיָה הוֹרִיָּה שְׁבַנְיָה יַאַן הִיאֵר בְּנִר וְשִׁבְּנְיְה

אלהיכם מו העולם עד

בּירוּדֶר וּמְרוֹמֵם עַל כָּל בְּבוֹדֶךְ וּמְרוֹמֵם עַל כָּל

5. וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דְּוִד וַיֵּשֶׁב לְפָנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר מִי אָנִכִּי אֲדנִי אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי אֲדנִי אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי

הגהות מהר"ב

רנשבורנ

א] גמ' הכא נמי בעזרת

נשים מיתיבי. מלת מיתיבי

וחמיה מ ה

שמואל ב ז יח

ברכה ותהלה:

ני. 2. ויקרא טז א

3. ויקרא כג כז

הביאתני עד הלם:

ם א מיי׳ פ״ג מהל׳ עבודת יוה״כ הל׳ י

סמג עשין רט: סמ ב מיי׳ פ״ז מהלכות בית הבחירה הל' ו יפי"ד מהל' סנהדריו הל' ב ופ"ב מהל' מלכים הלכה

ד: ע ג מיי' פ"ג מהלכות עבודת יוה"כ הל' י:

מוסף רש"י

ויברכו שם כבודך. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד עונים והמברך אומר ברוך אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם, מפרש בתוספתא שתחנו מו העולם ועד העולם לחודיע שאין העולם לחודיע שאין העוה"ז לפני העוה"ב כלום כפרחדור לפני ז. כלומר הנהיגו 636 אלח הטרקלין, כלומר ה דרכומיו בעה"ז כדי רגילים לעוה"ב שכולו ארוך (ברכות סג.). חזן הכנסת. שמש. בית הכנסת היה סמוך לעזרה בהר הבית ניוחא חח:). לראש הכנסת. על פיו נחתכין לרכי הכנסת, מי מפטיר, מי פורס על שמע, מי עובר לפני החיבה (שם). עובל רפלי התיכה (שם).

ואך בעשור. שבפלשת

ממור אל הכהנים (שם).

ובעשור שבחומש

הפקודים. ספר וידנר

שמתמיל נמניגן של ישראל

ופלש פיינסם גאומו ספר שם המוספין אמורין שם). על התורה. נרכה של אחריה אשר נתן לנו וכו' (שם). ועל העבודה. ללה בעמך ישראל ותרלה העבודה בדביר בימך וכר שאותך לבדך ביראה נעבוד (שם). ועל ההודאה. מודים אנחנו לך עד הטוב לד להודות. על העבודה בשביל העבודה והודאה סמוכה לעבודה דכמיב וחהליח ו) זובח תודה יכבדנני. אחר עבודה תודה והיא הודאה (שם). ועל מחילת העון. מחול לעונותינו ביום הכפורים הזה וכו' עד מלך מוחל וסולח לעונותינו וכו׳ מתפלל על המקדש וחותם ברוך שבחר במקדש (שם). ועל הכהגים. מתפלל על הכהנים וחותם ברוך שבחר בורעו של אהרן, וכן על ישראל (שם). חולקין הרב. לראש הכנסת ולסגן נפני כהן גדול, ואינו כממעט כבוד הרב (שם סמ). כולה משום כבודו דכ"ג הוא. מראין אותו שיש שררות הרבה למטה ממנו, אבל בעלמא (דברים יח) לעמוד לשרת, העומדים שם לפני ה' (יומא בה. סט:) ולא מלינו בה ישיבה (חוח ורחוהדריו . וברש"י: הלכה למשה מסיני ולא מקרא). אלא למלכי בית דוד. שמלינו בהן ישיבה שנאמר ויצא המלך . לול וגו' (שם כה.) כשאמל לו נתן הנביא אתה לא תבנה הבית כי מלאו ימיך

וגר' (שם סט:).

וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש. תיתה והלא היו עונין ברוך שכמל"ו כשהיו שומעין שם הקדוש כדתנן בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לה:) ובפרק טרף בקלפי (שם דף לט.) וזה היה הפסק גדול מעניית אמן ועוד שהיו נופלין על פניהם שהרי כשהיו

שומעין את השם מפי כהן גדול בשעת הגרלה היו נופלין על פניהם כדאיתא בירושלמי הקרובים היו נופלין על פניהם והרחוקים היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואלו ואלו לא היו זזין משם עד שהיה מתעלם מהו וגראה דהתם ה"פ הקרובים היו נופלים וכ"ש שהיו אומרים בשכמל"ו אבל הרחוחים לא היו נופלין אלא בלא נפילה היו אומרים והיה שם הקדוש מתעלם ומשכח מן השומעים קודם שהיו זזין משם מ"מ קא חזינן שהיו מפסיקין בענייתן בשכמל"ו ושמא היו עונין בשכמל"ו לאלתר כשהיו שומעין שם הנכבד והנורא ולא היו ממתינין עד סוף הפסוק ולפי שלא היו מפסיקין בין פסוק לפסוק חשוב להו כמו ברכה אחת: וכובין שעל כל ברכה תהלה שנא' ומרומם על כל ברכה ותהלה. ואותה תהלה מפרש בפ"ב דמסכת תענית (דף טו:) שהיא בשכמל"ו:

שמעת מינה חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב.

פי׳ הרב ר׳ ילחק בר מרדכי בפרק בא לו (יומא סט:) נראה דאסגן קאי שמקבל ס"ת מראש הכנסת ואינה מקבלה מחזן בית הכנסת נמלא שוה חלק לו לסגן כבוד שראש הכנסת לריך לקבל מיד חזן הכנסת וליתן לסגן ומשני אביי כולה משום כבודו דכ"ג דסופו לקבלה מיד הסגן אע"פ שסגן חשוב ומכובד עדיין כהן גדול

מעולה ממנו: שמעת מינה. וא"ת אמאי לא משני כגון דפליג ליה כ"ג יקרא לסגן וסגן לראש הכנסת כדפסיק התם ביש נוחלין (ב"ב דף קיט:) והילכתה חולקין והילכתה אין חולקין קשיה הילכתא אהילכתא ל"ק הא דפליג ליה רביה יקרא הא דלא פליג ליה י"ל הכא בסתמא קתני דלעולם היה המנהג כך בין פליג בין לא פליג ופלוגמייהו התם נמי בין פליג בין לא פליג דאי פלוגמייהו בדפליג לפסוק בהדיא כמ"ד חולקין ואי בדלא פליג לפסוק כמ"ד אין חולקין: ומייחי לה בפ״ק בעזרה. לא ידעתי מקומו ומייחי לה בפ״ק

. לתמיד (דף כז.) ובפ' עשרה יוחסין (קדושין עח:) ובפ' ב' דיומא (דף כה.) ובתוספות רבי הראני דבחלק (סנהדרין קא:) בגמ' דג' מלכים מקומו ומורי הרב רבי מאיר בר קלונימוס הראני מקומו בתוספתא דסנהדרין ש בפרק כהן גדול ונראה דבתוספתא דר' חייא מקומה דהא מקשה בירושלמי לא כן תני רבי חייא לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד ואמר ר' אמי בשם ר"ל אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה תיפתר שסמך לו בכותל וישב לו והכתיב ויבא המלך דוד וישב לפני ה' אמר ר' אייבו ב"ר נגרי שישב עלמו בתפלה תמן תנינן ינאת כת הראשונה וישבה לה בהר הבית השניה בחיל השלישית במקומה רבי נחמיה בשם ר' מנא מי תנינן ישבה לה ים לא) במקומה עמדה לה במקומה והא דרבי אמי דמייתי בירושלמי דאף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה במקומה בתחילת מדרש שוחר טוב והתם משמע דלבית דוד היה מתוקן כסא ושם היתה ישיבה וי"ל שאותו כסא היה חוץ לעזרה והכי איתא התם אשרי האיש זש"ה ויבא המלך דוד וישב לפני ה' וכן תני רבי חייא אין ישיבה בעורה אלא למלכות בית דוד רבי אמי בשם ריש לקיש אמר אין

ישיבה בעזרה אלא במקום מלכות בית דוד בלבד משמע דבאותו מקום היתה ישיבה לכל אדם ומינה דייק דכסאו היה נתון חוץ לעזרה מכלל דאף לעצמו אין ישיבה בטורה ותו התם וכן הוא אומר וישב לפני ה' ולא כן א"ר הונא בשם רבי שמעון אין ישיבה למעלה שאין להם קפיצת רגל שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכתיב שרפים עומדים ממעל לו וכתיב וכל לבא השמים עומדים מימינו ומשמאלו למעלה אין ישיבה ודוד יושב אמר רבי אמי אף למלכי בית דוד אין להן ישיבה בעזרה מהו וישב לפני ה' שסמך עלמו לכותל ולמי היתה ישיבה בעזרה ובהיכל הוי אומר לכ"ג שנאמר ועלי הכהן יושב על הכסא אם כן מהו וישב שישב עלמו בתפלה וקשה לר"י אם לכ"ג היתה ישיבה א״כ מאי מקשה הכא והא אנן בכ״ג קיימינן ותו 🍳 קשיא מפ׳ שני דובחים (דף יע:) דאמר התם כילד קידש מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית ומקדש אמר לו הפלגת אי אפשר לעשות כן שפיר קאמר ליה אמר רב יוסף חבירו מסייעו מאי בינייהו עמידה מן הלד איכא בינייהוש:

וכל כך למה. שבמקדש אומר את שלשתן ברכה אחת: שאין עונין אמן במקדש. ואין כאן במה להפסיק: קומו וברכו אם ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם. בספר עזרא כתיב שכל ברכה שהיו מברכין במקדש כך היו מברכין ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם

למגן אברהם וכן למחיה המתים: ויברכו שם לבודך. ושאר העם יענו בשכמל"ו שהעם עונין להלל ולהודות: בותני' ברכות כ"ג. ביום הכפורים לאחר שכלתה עבודת קורא בתורה כדמפרש ואזיל ומברך שמנה ברכות כדבעינן למימר לקמן: חון הכנסת. שמש הכנסת שטורת עיסקי הכנסת עליו להכנים ולהוליא ולהפשיט את התיבה ולהכין הכל: רחש הכנסת. על פיו נחתכין דברי הכנסת מי יפטיר בנביא מי יפרוס על שמע מי ירד לפני התיבה: סגן. המוכן תחת כ"ג שאם יארע בו פסול ישמש תחתיו: וקורה החרי מות. שהוא סדר יום הכפורים ופרשה ראשונה לחודה קאמר: ואך בעשור. פרשת שור או כשב הסמוכה היא לאחרי מות ויכול לגלול ס"ת לשם בעוד שהתורגמן מתרגם מקרא אחרון של פרשת אחרי מות ואין כאן שהות כדי שיפסיק מתרגם ואין כאן גנאי לנבור וגולל את התורה. ואע"פ שעדיין יקרא בעשור של חומש הפקודים על פה יקרא אותה ולא יגלל ס"ת לשם מפני שהוא רחוק ויש שהות שיפסיק מתרגם וישתוק לפניהם ואין מתחיל בפסוק אחר ואיכא גנאי: ואומר יחר ממה שקריתי לפניכם כתוב כחן. אע"פ שאני עתיד לקרות עוד פרשה שלישית אל תדמו לאמר שחסירה היא מן הספר הזה ולכך אני גוללו דיותר

ממה שקריתי לפניכם בענין היום ויקרא כתוב בו. ובגמראים בעי כל כך למה ומשנינן שלא להוליא לעז על ספר תורה: על הסורה. ברכה של אחריה. ועל העבודה רצה. ועל ההודאה מודים לפי שנגמרה העבודה ואין עבודה בלא הודאה כדאמרי׳ במסכת מגילה (דף ית.) זובח תודה יכבדנניש אחר זביחה הודאה: ועל מחילת העון. אתה בחרתנו שחותם מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו וגו': ועל המקדש. מחפלל על המקדש וחותם בברוך אשר בחר במקדש: ועל ישראל. מתפלל על ישראל וחותם ברוך הבוחר בעמו ישראל. וכן על ירושלים ובמסכת סוטה ירושלמיתי מפרש לה: ועל שחר התפלה. בגמרח מפרש לה: גבן שמע מינה. מדקתני חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת כו' ואין חזן הכנסת נותנה לכ"ג אלא מכבד את ראש הכנסת בפני הסגן ובפני כהן גדול וראש הכנסת מכבד הסגן בפני כ"ג ש"מ חולקין כבוד לתלמיד תלמיד קטן חולק כבוד לתלמיד גדול ממנו ואע"פ שהרב שם ואין גנאי לרב וסתמא כמ"ד חולקין דפלוגתא היא ביש נוחלין גבי בנות ללפחד (ב"ב קיט:): כולה משום כבודו דכ"ג. ולעולם אין חולקין והכא כולה משום יקרא דכ"ג הוא שמראין את מעלותיו מעלה למעלה ממעלה: אין ישיבה בעורה. דאין כבוד שמים בכך ואפי׳ מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו [קרבת] על חד מן קאמיא (דניאל ז): אלא למלכי בית דוד. שחלק להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלימה: כדאמר רב חסדת. לקמן 0: בעורת נשים. היו קורין בו והיא היתה חול כשאר הר הבית שלא נתקדש אלא מן החומה ולפנים ואפילו חלל

שער נקנור העולה מעזרת נשים לעזרת ישראל לא נתקדש:

נמחק ונ"ב דתניא כל"ל לענ"ד ועי" מה שכתבתי ביומא דף סט ע"ב ועי" שו"ת כנה"ג לא"ח בכללי הגמרא אות פ"א ומ"ש על

ויקרא